

Grècia, una presó per als refugiats

Més d'un milió de persones migrades van arribar al continent europeu durant el 2015: es parlava d'un èxode massiu comparable al de la Segona Guerra Mundial. Grècia ha estat l'escenari central d'aquesta crisi: 856.723 persones van iniciar el seu trànsit a Europa a través de la costa hel·lena. El corrent d'exili no tenia aturador i Grècia, sumida en una terrible crisi econòmica, ha estat la porta del darrere d'una fallada orgànica de la política migratòria europea.

*Reportatge de Clara Barbal i Helena Vázquez
Fotografies d'Helena Vázquez*

A principis de març, els dirigents de la Unió van posar punt i final a la "ruta dels Balcans", que permetia als immigrants arribar al cor d'Europa a través de Macedònia, Sèrbia i Hongria. El bloqueig fronterer ha convertit Grècia en una presó de migrants: més de 40.000 persones romanen atrapades en un territori que havia de ser de trànsit i no de residència. Segons les últimes dades disponibles d'ACNUR, 8.626 migrants estan retinguts a les illes de l'Egeu, 2.038 a l'àrea metropolitana d'Atenes, 29.112 al nord del país i 319 al sud del país.

Evitar els camps oficials

Milers de tendes desordenades s'estenen en un dels ports més grans d'Europa, el port del Pireu (Atenes), convertit en un

camp de refugiats improvisat. Allí s'havien arribat a acollir fins a 6.000 migrants; avui en són 2.000, ja que molts s'han desplaçat als camps oficials del Govern.

Construir una nova quotidianitat en aquest permanent estat d'espera és tan difícil com necessari. Fer el cafè a la tenda del veí, passejar unes hores durant el dia, afaitar-se a la cabanya de fusta on un barber sirià ofereix els seus serveis a canvi de 4 euros, són part de les noves rutines que s'estan forjant en aquestes àrees d'impàs. "No sabem quin és el futur que ens espera, per això no volem malgastar el nostre temps", declara la Sara. Ella i la Shole eren mestres a l'Afganistan i ara tornen a exercir al port del Pireu: "Sabem que els nens necessiten estudiar, per això hem començat classes per als nens".

Tant el port del Pireu com el d'Idomeni tenen els dies comptats. L'executiu grec vol redirigir els migrants registrats abans de l'acord entre Turquia i la Unió Europea als camps oficials de la Grècia continental. El ministre d'Interior, Nikolaos Toskas, en una visita a Idomeni, declarava que "és habitual veure la policia grega persuadint els refugiats per pujar als busos que els han de traslladar cap a aquests recintes". EL TEMPS hi ha pogut comprovar, al camp d'Idomeni, que l'única comunicació oficial que reben els refugiats és l'avís del tancament permanent de les fronteres. Per tal de persuadir-los, als volants que reparteix la policia hi diu que només es pot demanar l'asil en aquests camps.

"Els camps són com una presó", repetia Nizar Ahmed, un sirià al Pireu.

Els principals motius pels quals molts prefereixen malviure al port de la capital grega o prop de la frontera amb Macedònia són les condicions precàries que ofereixen aquests recintes oficials, el temor que es transformin en recintes tancats; o la localització d'aquests centres, fora de les ciutats.

Els recintes que ha proveït el Govern grec per a l'estada dels refugiats són antics camps militars, custodiats per l'exèrcit i per la policia. Només les ONG autoritzades per Interior tenen accés a aquests espais. "Al Pireu i a Idomeni hi veus periodistes i membres d'organitzacions humanitàries, però a Skaramanga [camp de refugiats oficial proper a la capital grega], estem sols", assegura un sirí que ha marxat del camp per tornar al port.

Un Estat amb pocs recursos econòmics

Les pèssimes condicions d'aquests camps són l'únic que està podent proveir el Govern grec. El portaveu del comitè de la crisi de refugiats, Giorgos Kyritis, assegura a EL TEMPS que "Grècia no estava preparada per proporcionar tota aquesta ajuda", i assumeix les pròpies limitacions pressupostàries que té el país.

Per afrontar la crisi dels refugiats al país, el Govern de Syriza i Anel ha reclamat el suport, almenys econòmic, de la Unió Europea. Al llarg del 2016, Grècia rebrà un total de 300 milions d'euros, i se'n preveuen 200 milions per al 2017 i 200 més per al 2018. Ara bé, tot el finançament no passarà per les mans del Govern: la Comissió Europea ha signat

contractes amb vuit ONG –entre més, ACNUR, Creu Roja, Metges del Món, Oxfam i Save the Children– per col·laborar amb el Govern en la gestió de la crisi.

Un control més hermètic de les fronteres també es convertia en una opció per a Grècia en el moment en què Macedònia tancava les seves. Per a la coalició governamental de Syriza-Anel mai no va ser una opció rebutjar el tractat entre la Unió Europea i Turquia, malgrat que les ONG que cooperen amb l'executiu alertaven de l'impacte lesiu per a les persones refugiades.

Abans que els socis europeus i Turquia rubriquessin l'acord, Grècia ja havia autoritzat l'entrada de l'OTAN a l'Egeu. L'operació naval entre aigües turques i gregues, iniciada el passat 29

CRIDES I MANIFESTACIONS. A la pàgina anterior, el centre de detenció de Moria, a Lesbos. En aquesta pàgina, a sota, migrants reclamen l'obertura de fronteres al port del Pireu (Atenes). A la dreta, una manifestació al port del Pireu convocada per una coordinadora grega de sindicats i estudiants.

→ de febrer, ha permès que els vaixells de guerra atlàntics duiguin a terme el reconeixement, seguiment i vigilància de les embarcacions dels migrants: això facilita l'intercanvi d'informació entre Grècia i el Frontex, i la *devolució en calent* dels refugiats a Turquia. Aquesta operació, altament qüestionada per part de la societat civil grega, venia acompanyada d'unes dures intervencions que va llançar el ministre de Defensa grec, Panos Kamenos: "S'utilitzaran tots els mitjans per tallar les línies marítimes que utilitzen els traficants".

Les garanties d'asil després de l'acord UE-Turquia

Per contenir el flux migratori al país hel·lènic, el Govern grec ha forçat canvis legislatius que qüestionen les garanties del dret a l'asil. Després del cèlebre acord amb Turquia, Grècia havia de conjugar l'expulsió de tot immigrant

que arribés a les seves costes amb la protecció internacional que han de rebre els refugiats.

Sobre el paper, tots els migrants que arriben al país han de tenir l'oportunitat de demanar l'asil, i la petició s'ha de resoldre a través d'un procediment amb garanties –com la possibilitat d'apel·lar si és rebutja l'estatus de refugiat–. El Parlament va aprovar una nova llei que regula aquest procediment, per la qual destaca l'agilitació dels terminis per examinar l'asil –dues setmanes– i, a la vegada, autoritza el retorn de les persones refugiades a Turquia com a *tercer país segur*.

Durant les dues setmanes en què la llei exigeix que es resolgui la petició d'asil, els sol·licitants romanen retinuts en uns centres anomenats *hotspots*. La realitat, però, és que les detencions es prolonguen perquè falten mans per resoldre amb garanties totes les peti-

➤ MÉS ENLLÀ DE L'AGENDA DE SYRIZA

A la recepció de l'hotel City Plaza, l'activitat frenètica que s'hi viu no és la pròpia d'un dia de maig qualsevol, entre setmana, fora de temporada turística: és que fa deu dies que l'edifici ha estat ocupat per buidar de les places d'Atenes els refugiats que hi mal·livien. L'hotel, que va tancar fa set anys, té unes quatre-centes places disponibles; a principis de maig, ja tenia dos terços de l'allotjament cobert. Des de l'any zero de la crisi migratòria a Grècia els moviments socials del país han anat passes endavant de les polítiques governamentals, tant pel que fa a la provisió de les necessitats bàsiques com a les alternatives habitacionals als camps de refugiats. Abans de l'ocupació del City Plaza, al barri anarquista d'Exarchia ja s'havien alliberat quatre edificis per acollir migrants.

LES PETICIONS D'ASIL S'HAN DE RESOLDRE EN SIS MESOS PERÒ HI HA GENT QUE PORTA ANY I MIG DETINGUDA

ons –quan el termini era de sis mesos, el Consell Europeu dels Refugiats i Exiliats va arribar a documentar detencions de més d'un any i mig.

“Falta una legislació clara, infraestructures sòlides i polítiques realistes per manejar la crisi humanitària”, explica Katerina Labrotsou, advocada laboralista a Atenes i membre d'una xarxa de lletrats solidaris amb els refugiats. Aquesta afirmació no la desmenteix Nektarios Bougdanis, conseller de política migratòria del Govern grec: “Necessitem personal per completar el registre i les peticions d'asil de les persones refugiades”, assenteix, atribuint a les exigències dels memoràndums de la troica la manca de contractació de funcionaris.

“Ens van prometre fins a sis-cents treballadors de Frontex per col·laborar amb l'asil, però no han arribat”, es lamenta el conseller de Syriza. A finals de l'any 2015, el Servei d'Asil grec tenia 300 treballadors disponibles, moment en què la crisi migratòria estava en el seu →

El repte del projecte d'allotjament a l'hotel és majúscul: no només per l'envergadura de l'espai, sinó per voler sortir del que els promotors de l'ocupació anomenen *el gueto solidari* –el barri d'Exarchia–. És més, l'hotel està a escassos metres d'un dels barris on Alba Daurada té més presència social, el de Sepolia. “Amb l'ocupació volíem donar un exemple solidari sobre l'acollida de refugiats a Grècia”, assenteix el Nassim, activista d'una xarxa en defensa dels drets dels migrants a Atenes. “Defensem el dret d'estada a Grècia, en condicions segures però els volem aquí, amb nosaltres, no confinats fora de les ciutats. Els migrants volen aprendre l'idioma, tenir feina, per començar una nova vida”.

La base que ha de sustentar el projecte, diuen, és la iniciativa de les persones migrades. Els mecanismes d'autogestió els estan posant en marxa a poc a poc, “per tal que no hi hagi un xoc amb la realitat dels refugiats”, ens explica l'activista. El grup promotor prioritza l'allotjament de famílies senceres, mares amb fills, dones embarassades i malalts, així com perso-

L'Hotel City Plaza, *okupat* per donar un sostre a refugiats. A la dreta, manifestació del col·lectiu del City Plaza.

nes que puguin ajudar en la millora de l'auto-organització. “La seva lluita ja no ha de ser la de la supervivència, ara han de conquerir els seus drets civils a Grècia”, diu el Nassim, que no estalvia crítiques a la gestió migratòria del Govern de Syriza, tot i que sosté que la crisi dels refugiats és estructural a la Unió Europea.

“Es gasten molts diners en el manteniment del Frontex, i no amb instal·lacions dignes per als refugiats. Syriza ha de deixar de ser còmpli-

ce d'aquesta política i tancar els centres de detenció dels migrants”, defensa el Nassim, que deixa la conversa perquè ha de tancar l'horari d'unes classes en farsi per a la propera setmana –ell és paquistanès–. “Per a la gent que ens allotgem al City Plaza, l'ocupació d'aquests grups solidaris ens ha donat un lloc de privacitat, després de molts mesos d'exili, el primer lloc real, el primer bany digne...”, ens acomiada una dona afganesa.

Una mare i la seva filla al barri d'Omonia (Atenes) esperant un autobús que les porti al camp d'Idomene.

→ apogeu. Al llarg de l'any passat, només es van resoldre 7.150 sol·licituds d'asil al país, de les quals 4.100 negaven l'estatus de refugiats als demandants, segons el darrer informe del Consell Europeu dels Refugiats i Exiliats.

Els tràmits d'asil a Grècia són gairebé una caricatura de la política migratòria europea: els funcionaris del servei només atenen dues hores per setmana, a través d'una comunicació de Skype, als peticionaris d'asil. "Les estructures d'atenció als refugiats dels anteriors governs estaven molt dèbils", assegura Bougdanis.

El passat migratori de Grècia

Aquests mesos convulsos que s'han viscut a Grècia contrasten amb els processos migratoris del seu passat. "El nombre

d'estrangers en territori grec abans del 1989 era tant reduït que l'Estat ignorava la legalitat d'aquestes persones", explica l'advocada Labrotsou.

Fins als anys 90, l'única política migratòria existent a Grècia data del 1927, any en què es va emetre una llei per assentar al país la població desplaçada per la guerra greco-turca (1919-1922). A partir de la guerra dels Balcans, els fluxos migratoris a Grècia com a país receptor s'intensificaven i el PASOK emet dos decrets presidencials per tal que els migrants tinguin un estatus civil al país (l'anomenada *targeta verda*). La raó de l'assentament de migrants albanesos, sobretot, però també de ciutadans de la dissolta Unió Soviètica, és la cerca de feina i la reunificació amb les seves famílies a l'exili.

"Les característiques generals del model migratori iniciat pel PASOK són la precaritat al país i la concepció de les persones migrades com a treballadores i no com a ciutadanes de l'Estat grec", apunta Labrotsou. Com a l'Estat espanyol, els sectors que van utilitzar com a mà d'obra la població nouvinguda van ser la construcció i l'agricultura. "La migració va donar a Grècia l'oportunitat de salvar el seu sistema de seguretat social, la provisió de força de treball barata a l'economia de serveis i el rescat del sector primari, però l'Estat ha fallat en la integració social dels nouvinguts".

Els plans de futur del Govern grec

En l'horitzó immediat de l'assentament de les persones refugiades, el portaveu del comitè de la crisi dels refugiats, Giorgios Kyritis, concep tres fases: la primera és la provisió del més bàsic, menjar i higiene. La segona, el trasllat dels refugiats a poblacions en davallada demogràfica. L'última, la integració real dels refugiats, la convivència amb els locals. Sobre aquests plans de futur, però, Kyritis puntualitza que "estem molt lluny d'aquest punt, de moment només proporcionarem l'ajuda més immediata" i preveu que el desenllaç no arribarà fins d'aquí a tres anys. ●

+ ADVERTÈNCIES DEL CONSELL EUROPEU DELS REFUGIATS I EXILIATS (ECRE)

A l'any zero de la crisi dels refugiats, l'ECRE, en el seu informe anual, alertava de les mancances per les garanties d'un trànsit segur a Grècia. Si bé felicitava el nou Govern per la reducció del nombre de detencions, el Consell esmena-

va l'allargament dels períodes de detenció dels migrants fora de la llei –fins a un any i mig de reclusió, quan el text parlava de sis mesos—. Entre les conclusions de l'informe del 2015, hi destaquen també:

⊕ La manca d'instruments per afrontar l'allau migratòria, sobretot a partir del setembre de l'any passat, especialment en la garantia d'uns mínims en la petició de l'asil a Grècia.

⊕ Si bé el Govern de Syriza va anunciar la fi de la política de devolucions en calent (*push-back*), l'informe denuncia que aquestes es mantenen en la frontera greco-turca.

⊕ L'informe celebrava que el Govern hagués resolt de forma molt ràpida les peticions d'asil de ciutadans sirians, però esmenava que aquesta celeritat no s'apliqués als afganesos o pakistanesos –abans de l'acord entre Turquia i la UE.

⊕ El Consell critica que els comitès d'apel·lació triguin tres mesos a constituir-se (es renouen cada any), la qual cosa retarda les resolucions de les peticions d'asil.

⊕ Per bé que els peticionaris d'asil tinguin dret a la llibertat de moviments en territori grec, l'informe alerta que a la pràctica això no passa a la regió de Thesprotia, al nord-oest del país, perquè el Govern vol prevenir la sortida il·legal dels refugiats cap a Itàlia o altres països de la Unió.